

Alergija na državne himne

Nič slabega o Lizzy ali o kom drugem, ampak niso čakali kraljice; večerno grozljivko so čakali. NE GLEJTE SAMI, ji je bilo naslov, ampak za to v hiši O'Donnellov ni bilo kakšne šanse – ne s polno hišo takih pamžev, to pa res ne.

V nečem drugem je bila ta stvar s sobotnimi večeri, res. Vsi so sedeli, jasno, gledali v temi – mala Orla in Cahal sta se stiskala k mami ali k očetu ali h kateremu od večjih – in niti pisnila nista, nobeden od njiju – se pravi, vse dokler se ni Drakula namenil, da ogloda kak vrat, pa se je ati osvobodil tistega, ki je sedel poleg njega, in se priplazil za kavč, ki je bil potegnjen pred kamin, potegnil protezo iz ust in jo spustil komu za vrat. Ko bi slišali te krike! Pol napetosti filma je bilo v ugibanju, koga se bo ati naslednjega lotil; in to ti je naredil, tudi če ti je iskreno obljubil, da ne bo nikoli več. Ciara je na primer sedela in si mislila, da je varna, mislila je, da bo držal besedo – saj konec koncev mu je prav ona prej pripravila skodelico čaja – in že ji je pod hrptom haljice šklepetala njegova slinasta stara proteza. Potem pa se je pojavil

The End

– in bilo je kar malo čudno, ko se iz tega sledila podoba Lizzy na konju in
BOG

NAM

OBVARI

V O'Donnellovi hiši niso nikoli prišli dlje kot do OBVARI. Pa ni bilo, da bi jo kdo sestrelil s daljincem. Ne, govorim o časih, ko daljincev še ni bilo, ko si se moral še dvigniti z riti, iti čez sobo in pritisniti ali zasukati gumb. Pa to O'Donnellovih pamžev ni ustavilo:

KJE PA!

Vseeno, kako utrujeni so bili, o ja –

Vseeno, kako pozno je bilo –

Vseeno, koliko smrkavcev je na tleh ali na kavču že dremalo, ko so trdili, da si morajo samo malo spočiti oči in da jim še ni treba v posteljo –

Tudi če so bili zunaj na štetju, ti šment –

Ali če bi morali najmanjši že davno spati in so bili tečni kot hudič –

Se nič ne hecam: ko je orkester urezal BOG NAM OBVARI LIZZY, je ves ta šmentani otročji klan spet oživel in se pripodil iz vseh kotov dnevne sobe in *planil* nad ubogi televizor, vsak od njih si je obupno prizadeval, da bi prvi dosegel gumb za ugašanje. »ZA BOŽJO VOLJO, OTROCI!« je zavpila Bridget, ko se je – vsakič znova – sprožila ta peklenska dirka. Vsakič je že kar videla, kako televizor pada z vozička in naravnost na kakega od njih. A zaman je iskala podpore pri tistem svojem možu, ta se je samo smejal – zadovoljen, ker je videl, da mu je uspelo otroke vzgojiti, kot je treba.

V zgodnjih dneh, ko je dirka za izključitev kraljice šele začinjala postajati redna, je kateri od velikih pri gumbu navadno prehitel male. Navadno si lahko stavil na Annette, ki je bila prav tako odločna in hitra, kot je bila sicer plaha in tiha. Liam, najstarejši, je bil sicer brihten dečko, ni pa bil športnik, pa če je še tako prizadelo njegov ponos, da ni zmagal.

A ta isti poba – to mu je treba priznati – je sem pa tja res znal tudi ušpičiti kakšno prebrisano. Še oče se je moral smejati tisto noč, ko je smrkavec sedel na dosegu vtičnice in je, čim so se drugi zapodili nad televizor, čisto hladnokrvno preprosto izvlekel vtikač. Ti šmentani vrag: ko so drugi ugotovili, kaj se je zgodilo, in so se obrnili k njemu, je imel glavo nazaj, smejal se je, žarel in jih dražil; vtikač je vrtel nad glavo, lump, kot mikrofona Micka Jaggerja. Spet druge noči – Annette je v upanju, da ne bo opazil, že pripravila malo Orlo in Ciara, da naj brani vtičnico – je takrat, ko naj bi se začela himna, vstal in odšel iz sobe. Če bi ga človek takole

pogledal, bi si mislil, da ne bo tekmoval; da je sklenil, da mu je ta šmentana stvar prav zares pod častjo. Pa se je izkazalo, da se je samo odpravil k električni omarici pod stopniščem. Izrazi na obrazih, ki so se spuščali nad televizor, so bili menda res nekaj posebnega.

Drugi so tistega večera zahtevali, naj se na novo določijo pravila, res. Tisti mali refren, ki se je zaslíšal izpod stopnic – »in jih poslal do-moov, da si premiii-slijo«¹ – je bil kapljica čez rob. »Ati, povej Liamu, da tega ne sme delati, ati!« »Mami, povej Liamu, da to ni prav, mami!« so vpili v zboru. »Ti misliš, da si pametnjakovič, a?« je rekla Annette, ko se je Liam vrnil, ves zadovoljen sam s sabo.

Ja, Annette in Liam sta uživala svoje trenutke slave, o tem ni dvoma. A če bi proučili formo v vseh mesecih in letih, ko je ta zadeva trajala, je bil Sean – drugi sin Bridget in Liama starejšega in rezervni vratar v šolski ekipi – tisti, ki je največkrat spotaknil Lizzy. Dečko je znal ležati na hrbtu na preprogi pred kaminom – pa mu je še vedno uspelo, da se je zasukal in zaplaval skozi zrak z iztegnjenim kazalcem in palcem, da izmakne trenutek slave bratu ali sestri, pač tistemu, ki je tisti večer vodil pred drugimi. Oče ga je klical »Mačka Bonetti« ali »Pat Jenkins Drugi«, krohotal se je, ko se je dečko izognil vozičku in zaključil zmagoviti krog v kuhinji, nato pa se vrnil s pollitrskim kozarcem vode, ki ga je dvignil visoko v zrak. Prav čuditi si se moral, kako hiter je bil smrkavec; kako pogumen. Pravi čudež, pravzaprav, da se ni nikoli poškodoval, ko so se drugi tako zrušili nanj. Bila pa je dobra vaja za kazenski prostor v soboto zjutraj, je menil oče.

Ne, niti enkrat, niti enkrat samkrat ni dečko potočil solze, vseeno je bilo, kako pogosto ali kako so drugi paglavci pristali na njem. Ne, če se je končalo v solzah, je bil to bolj verjetno kateri od mlajših, ki so bili *neutolažljivi*, ker jim ni uspelo izključiti televizorja. Včasih sta morala mati in oče, da bi jih pomirila, spet prižgati televizor, da sta ga lahko spet ugasnila mali Cahal ali Orla – tako da si zaslíšal VLA-DALA NAM, preden je bila Lizzy na vrhuncu moči spet prekinjena. Posredovanje očeta in mame je vodomet navadno ustavilo; ampak videlo se je, da celo mali Cahal in Orla sama pri sebi dobro vesta, da taka pomoč očeta in mame ni povsem isto, kot če si prvi pri televizorju že prvič.

Seveda je bilo samo še slabše, ko je nekega večera Ciara, zloba mala, natanko razložila Cahalu, s katerim sta si prišla navzkriž. »Ne vem, zakaj si tako srečen, cmera mala,« je prhnila. »Samo zato, ker ti ga je ati spet prižgal, da si ga lahko ugasnil, še ne pomeni, da si prvi prekinil kraljico. Sean je bil prvi, *tudi* če so jo potem še ti!« Potem je Cahal znova planil v jok, tako da jih je Ciara dobila okrog ušes in je morala v posteljo; povsem nedvoumno ji je bilo dano vedeti, da bo še preklemansko dolgo trajalo, preden bo spet lahko ostala pokonci tako dolgo, da bo videla kraljico.

Seveda je bilo drugače, kadar so poslušali radio Eireann in je zaigrala Vojakova pesem. Dejstvo, da je imel njihov mali tranzistorček tako slab sprejem, ni bilo prav nič važno. Ati ga je staknil za kakšnih 20 novih penijev na šolskem dobrodelnem sejmu, in stal je nad kaminom s povsem iztegnjeno anteno. Liam starejši je, kdorkoli ga je videl, capljaj z njim naokoli ves večer in se trudil najti dober sprejem; preizkušal je različne trike, naslanjal anteno na uro ali na ogledalo. »Človek si ne bi mislil, da je samo Irsko morje vmes,« je navadno govoril. »Bog mi je priča; boljše je lovil, ko je Tic igral proti Ujpest Doszi na Madžarskem, ti šment!« Zanič sprejem ali ne, irsko državno himno so spustili celo. Bila je navdihujoča zadeva, na nekaterih mestih se je dalo zapeti zraven. Samo »blagoslovi jih Bog« je bilo treba včasih zapeti med posameznimi vrsticami – kot da bi bila nogometaška ali ragbijska pesem. Pa ne da bi Liam mlajši pel. Niti slučajno! Že pri tistih letih je bil dečko alergičen, ja. Kje pa, da bi poslušal in si v duhu predstavljal, recimo, nogometaše, kako postrojeni žvečijo čigumi in se praskajo. Ne, že v tej starosti so prihajale vmes podobe dvignjenih pušk in mož s čeladami.

---

¹ Iz refrena škotske pesmi *Flower of Scotland*, ki opeva zmago Škotov nad vojsko angleškega kralja Edvarda I.

Hecno je, da se dečko danes sploh več ne spomni besedila. Spomni pa se atija, ki je vedno vstal v telovniku, popačkanem od čaja; še vedno je v levici držal skodelico čaja in v desnici čik, in tudi drugim je težil, naj dvignejo riti. »Malo rešpekta pokažite, a ne bi?« je govoril in jih cukal za rokave. Nekaj komičnega je bilo, prav zares, v podobi atija, kako stoji in salutira pred tranzistorjem in skuša še Liama ali Seana pripraviti do tega, da storita isto. Včasih se je hudo razjezil in je vpil, kako si sploh drznejo, da se imajo za Irce – ali celo za navijače Celtica! »Mandljeve čokoladice pa spearmintov čigumi – samo za to ste dobri! Samo zato hodite tja. Na mandljeve čokoladke pa spearmintov čigumi! Ne mislite, da ne vem!«

A kljub temu je komajda minila kaka noč, ko ostali pozno pokonci, ne da bi eden ali dva zapela zraven – vsaj za končni refren, če nič drugega. Mlajši nič drugega niti niso znali, ampak tudi oni so znali prepoznati, kdaj se orkester bliža koncu. Večji so se pridružili ali pa tudi ne, odvisno od razpoloženja. Annette ali kaka druga deklica so se, verjetno – pa čeprav samo zato, da bi ustregle atiju. Seveda, če je kdo od njih čez dan kakšno ušpičil, je bilo znano, da je prepevanje ob himni – ali pa ponudba, da mu pripraviš skodelico čaja – najboljša bližnjica, da si spet dobro zapisan. Kar pa se tiče mami: ni je bilo stvari na svetu, ki bi Bridget O'Donnell pripravila, da bi pela. Tega je bila popolnoma sita, niti smešno se ji ni več zdelo, in navadno je samo izginila v shrambo. Saj ne, da bi bilo važno, prav res ne: tako ali tako je bilo takrat, ko je prišla zadnja vrstica, vseeno, koliko jih je pelo, vedno je dvigovalo streho.

Prišel je seveda tudi čas, ko so se starejši pridružili mami. Tudi to, da ji je oče očital, jo klical izdajalka in trdil, da je kot otrok preživela preveč časa v Angliji, jih ni ustavilo.

Liam je bil notri in se spogledoval z njo tudi tistega večera, ko je prišla na vrata policija. Bilo je takrat, ko je Severna Irska nalomila Škotsko ena-nič na prijateljski tekmi na Hampdenu, ko je George Best dal edini gol. Bila je prva tekma, ki jo je šla mama gledat, in z očetom sta šla skupaj še z enim parom – ki je bil po rodu iz Limavadyja. Ampak Bridget je bila tako zaposlena s klepetom s prijateljico, da je zgrešila edini gol. »Nič hudega, bom že videla ponovitev!« je rekla, ko so Georgie in drugi plesali nazaj na svojo polovico. Ati je otrokom z veseljem ponavljal to izjavo. »Nič hudega, bom že videla ponovitev!« je govoril znova in znova, solze smeha so tekle iz njega.

No, to je bila noč, ko je prišla na vrata policija, O'Donnelli pa so bili še vedno tako blaženi, ker je Severna Irska premagala Škotsko, da se jih je slišalo do Derryja. Kje pa, da bi tisto noč peli Vojakovo pesem samo enkrat: ne, že takrat, ko je še igrala na radiu Eireann, je ati iskal malo ploščo, ki jo je imela na drugi strani – in glavo gramofona je vračal nazaj, tako da je igrala znova in znova. Mali Sean – kdo drug! – je bil ves iz sebe, ko je to ugotovil, in ga je navil do konca, ta lump.

Nič čudnega, da niso slišali policije, zaboga! Niti Liam in mama je ne bi slišala, šment, če ne bi bila v kuhinji. Pa še onadva nista bila prepričana, ali je bilo res trkanje, tako da je Bridget prosila Liama mlajšega, če gre z njo do vrat. Zaboga, skoraj je omedlela, ko je zagledala dva policaja – a vseeno ji je še uspelo reči: »Pojdi po atija, sine,« preden sta sploh kaj rekla. Čudno je bilo: policija je dejansko počakala, da je prišel gospodar hiše. Gotovo sta videla šok, izrisan na obrazu uboge ženske.

Seveda je bil v dnevni sobi pravi peklenski hrup, ko je Liam odprl vrata. Zaboga, dvakrat je moral zavpiti, »POLICIJA TE HOČE, ATI!«, preden so se umirili. Ati je rekel: »Kaj?«, in Liam je ponovil. »Pri vratih so z mami,« je rekel, potem pa odkorakal h gramofonu, da ustavi ploščo. Strašansko je zaškripalo, ko je to naredil; pa ni ati rekel nič.

Otroci so tiho gledali, kako si je ati hitro oblekel srajco. Skoraj je že odšel iz sobe, ko se je vseeno ustavil še, da si zaveže kravato, in to si je nato nekaj časa poravnaval pred ogledalom nad kaminom. Šele potem, ko je bil zadovoljen, je odšel, da se spopade s situacijo. Ubogi malčki so se samo v grozi spogledovali. Nazadnje mala Orla, Bog ji pomagaj, ni mogla več

zdržati in je planila v jok, ker je mislila, da bodo atija in mami zdaj zaprli. Annette jo je morala potolažiti.

Človek bi lahko slišal buciko, ki bi padla na tla. Nihče ni spregovoril niti besedice, vsi so se trudili slišati, kaj se dogaja. Razločili pa so lahko samo, kako se je ati s svojim vljudnim glasom opravičeval in razlagal. »Lahko vam zagotovim, gospoda, da se to ne bo več ponovilo,« je rekel, in policaj je nazadnje rekel: »Prav, gospod. Potem pa lahko noč, gospod,« in vhodna vrata so se zaprla.

Mati in oče sta prišla nazaj v sobo.

»Ta prekleta salamenska kurba sosedova,« je bilo vse, kar je rekel oče.

»Naj se cvre v peklu, prasica,« je dodal čez nekaj časa.

Besnel je, jokal skoraj, in še vedno je stresal z glavo, ko je spet sedel, tako iz sebe je bil nad tem, kar se je pripetilo. Ciara, ki so se ji spet vlažile oči, Bog ji pomagaj, se je ravno odpravljala k njemu, da ga objame, ko je nenadoma pogledal navzgor in pomolil proti sosedovi steni sredinec. Ciara se je popolnoma osupla ustavila: ni mogla verjeti, da lahko ati naredi kaj takega. Michael Duffy je v šoli dobil štiri s pasom, ja, štiri *hude*, ko je to naredil. Pogledala je Annette; ta je samo skomignila, kot da tukaj tudi ona nič ne more.

»Ena-nula, ti kurba,« je izzival ati.

Dlje kot je to počenjal, bolj je Annette, tihi deklici, izginjala barva iz obraza. Ati je vse skupaj še poslabšal s tem, da je preklinjal. To sta bila *dva* greha na njegovo dušo.

A ni se ga dalo ustaviti. Niti mati ni mogla storiti tega. Ta neumni veliki grobijan je kar mahal s sredincem proti steni med stanovanjema, in to je nenehno ponavljal – z obema prstoma – dokler se mu niso roke utrudile.

»Ena-nula, ti boga!« je nazadnje siknil.

Bridget je ugledala priložnost.

»Dovolj je tega, Liam O'Donnell, pa pred otroci,« je rekla.

Ati je ni poslušal.

Potem se je obrnila k njim. »Prav, mularija, v POSTELJO!« je rekla. »TAKOJ!«

Šele potem, ko je še zadnji izginil po stopnicah navzgor, za njimi pa še mama, je ati opazil prasketanje in šumenje radia Eireann po koncu programa. Toda naj ga vrag, če bo vstal in ga šel izključit.

»Ugasni mi tistole, a boš?« je rekel, ko je prišla Bridget spet dol.